

Pinksteren

Preek

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Dienst zondag 19 mei 2024
ds. Niels de Jong

Preek

Dienst zondag 19 mei 2024, voorganger: ds. Niels de Jong

Pinksteren

Handelingen 2: 1 – 13

Dat er problemen zijn in de wereld – dat behoeft denk ik weinig toelichting. Oorlogen, klimaatramp, groeiende kloven tussen rijk en arm. Dat er problemen zijn in ons land, behoeft denk ik ook weinig toelichting. En dat er dan nog allerlei problemen zijn van persoonlijke aard – ook dat behoeft geen verdediging. Allerlei mensen worstelen wat af. Deze problemen zijn niet van gisteren. Sinds mensenheugenis is dit een gebroken wereld met problemen, met geweld en oorlog, spanningen in groepen, conflicten, dood, ziekte, zinloosheid, etc. En de grote vraag is altijd geweest – kunnen we hieruit komen? En zo ja, wie gaat daarvoor zorgen? En hoe dan?

Door de eeuwen heen werd het verwacht van een nieuwe leider – als die maar zou opstaan. Of het werd verwacht van een god of de goden – als die maar gunstig gestemd konden worden. Of het werd verwacht van een bepaalde ideologie – dan zouden de dingen gaan werken. Of het verwacht van 'de vooruitgang', wat dat dan precies ook was. Of van de economie – als die maar zou draaien. Vaak hielden mensen het ook kleiner – verwachtte mensen het van zichzelf om het zelf ten minste goed te hebben. Ik denk dat je dat laatste nu het meeste ziet – dat mensen het niet meer verwachten dat het geheel nog goed komt – daar misschien wel cynisch over geworden zijn. En hun energie vooral richten op hun eigen kring, hun eigen situatie – en daar proberen ze er nog wat van te maken.

Maar stel je voor, dat er echter een uitvinding zou zijn. Of een idee. Of een groep. Of wat dan ook – die alles goed zou kunnen maken, alles zou kunnen herstellen, alle problematiek rechtzetten. Dat zou groot nieuws zijn toch? Je zou het bijna niet kunnen geloven wellicht, maar je zou willen weten hoe t zit toch? En dan maken we de sprong naar Handelingen 2. Die tijd kende zo zijn eigen problemen. Het grootste probleem was nog wel de Romeinen en hun bezetting. Maar er waren ook veel interne problemen onder de Joden in Jeruzalem - veel verdeeldheid, allerlei stemmen, van aanpassing tot gewelddadig verzet. Ook in religieus opzicht veel verschillen. Veel spanningen ook. En dan is daar opeens dat groepje in Jeruzalem. Een vreemd groepje provinciaaltjes. Mannen vooral uit Galilea, een achtergebleven gebied voor de mensen uit de hoofdstad Jeruzalem, met een eigen dialect. De mensen in Jeruzalem waren op hen afgekomen. Want er was een geluid van hevige wind. En er waren tekenen van vuur. Dat vreemde groepje was inmiddels de straat opgegaan met groot nieuws, waarvan ze vonden dat iedereen dat moest weten. Zoals Lucas dat opschrijft: 'ze verkondigden de grote daden van God'. Ze vertelden dus dat God opnieuw was gaan handelen, dat God ingegrepen heeft. Zij vertellen dat God nog verder is gegaan is dan ooit, meer heeft gedaan dan eerder – om deze wereld te redden van de problemen waar het mee kampt, om ons te redden van de problemen waar wij mee kampen.

Hoe dan? Uit het vervolg van Handelingen blijkt wel dat ermee bedoeld wordt wat God gedaan had in en via Jezus Christus. In Jezus was God zelf deze wereld binnengestapt. In een wereld vol problemen, verwarring en moeite. Liet Hij zien wat liefde was, recht, waarheid, goedheid. Hij liet zien te kunnen herstellen, te bevrijden, te redden. Hij deed dat ergens in en rond Jeruzalem vooral. Het bleef ergens nog beperkt van omvang, maar het waren allemaal tekenen van Gods bedoelingen en van wat God in de toekomst in het groot zou doen. Maar de wereld bleek Jezus niet te moeten, bleek God niet te moeten. En dat bracht Jezus aan het kruis en in het graf. Dat leek het einde, maar dat bleek de ultieme daad van God. Om het kwaad te verslaan, zonden te vergeven, de dood te overwinnen. Dat waren grootse daden – een groots plan ook en de liefde erachter was al helemaal groots. En als het waar was, dan moest iedereen dat weten. God is begonnen – in/met Jezus. Dat begin geeft ons de hoop dat Hij ook zal voltooien wat Hij begonnen is. Dat de problemen die we kennen, dat er iets aan zal gebeuren.

En dat moest dus verteld worden en daar wordt een begin mee gemaakt in Handelingen 2 – het wordt verteld. Maar dat ging niet zonder de heilige Geest. En Goddank werd die Heilige Geest gegeven. Dat vieren we met Pinksteren. Goddank is de Heilige Geest gekomen. En – voor de zekerheid - de Heilige Geest is 'God-zoals-Hij-in-ons-werkt'. Zoals Jezus 'God-zoals-Hij-naast-ons-is-gekomen' is. Zo is de Heilige Geest God zoals Hij in en onder ons actief is. Die geeft kracht, moed, inspiratie, vreugde, liefde. Bijvoorbeeld ook – zoals hier in Handelingen 2 – om te vertellen van het grootse wat God in en door Jezus heeft gedaan. En waarom was die hulp van Boven, die Heilige Geest zo nodig? Om door weerstand van mensen heen te breken. Want hoe belangrijk dit nieuws ook is, hoe dit alles in een ander licht zet, hoe hoopvol dit ook is - niet iedereen zit op dit nieuws te wachten. Dat lees je toen al van in het bijbelboek Handelingen – veel weerstand tegen dit nieuws, vooral van machthebbers. Maar de weerstand die wij misschien nog het meest herkennen is, waar je al van hoort in Handelingen 2. Als een aantal mensen zich afvraagt: 'Wat heeft dit te betekenen?', zijn er gelijk die het spottend afdoen: 'ze zullen wel dronken zijn'. Een cynische reactie – die we misschien ook zomaar herkennen bij onszelf of anderen.

De kracht en inspiratie van de Heilige Geest was dus nodig om het nieuws over Gods grote daden echt in de wereld te krijgen. En die Heilige Geest maakt hier in Handelingen 2 gebruik van wat bijzondere verschijnselen om de aandacht van mensen te trekken. En hij beweegt die Galilese mannen. En zorgt ervoor dat die mannen over God en Gods daden gaan spreken. Maar – en dat is misschien nog het opvallendst van alles – die Geest zorgt ervoor dat iedereen het verstaat wat ze te zeggen hebben. Niet zozeer een talenwonder, maar eerder een verstaanswonder. Want al die mensen, al die verschillende mensen, die oorspronkelijk uit heel verschillende gebieden komen, heel verschillende taalgroepen – zij verstaan opeens allemaal wat die eenvoudige mannen te vertellen hadden. Dat doet de Heilige Geest dus – als deze komt dan gaat het opeens over God, over wat God doet. En dat het verstaan wordt. En daarvan kun je zeggen – misschien hebben wij dan wel meer dan ooit die Heilige Geest nodig. In ieder geval als het waar is wat de filosoof Charles Taylor stelde – namelijk dat veel mensen het in onze tijd moeilijk te geloven vinden dat er een persoonlijke God is die handelt in onze werkelijkheid. En dat het in onze tijd gemakkelijk is om te ontkennen dat er 'iets hogers' is, gemakkelijk ook om er langsheen te leven of daar simpelweg niet eens over na te denken. Als dat zo is, dan hebben wij meer dan ooit die Heilige Geest nodig. Die zorgt dat het weer over God gaat. Die zorgt ervoor dat er mensen zijn die vertellen wat God heeft gedaan – zoals in Handelingen 2.

Het is iets wat nog steeds gebeurt trouwens. Ik denk dat we vandaag daar weer een paar voorbeelden van zien. Vier mensen die ook gemakkelijk langs God heen hadden kunnen gaan leven. Voor wie het goed voorstelbaar was geweest dat God niet ter sprake was gekomen, of niet meer. Vier mensen bij wie het allemaal anders is gegaan – soms wel opgevoed met God, soms niet. En sommigen kennen wel echt tijden dat God niet of nauwelijks in beeld was, terwijl bij anderen God wel onderwerp van gesprek bleef. Maar ergens had het ook zomaar anders kunnen zijn. En vast mensen in jullie omgeving die op een soortgelijke manier zijn grootgebracht, volwassen zijn geworden en voor wie God geen thema is. Maar zo ging het bij jullie niet. En zoals we daar ook een van de eerste bijeenkomsten ter voorbereiding op deze dienst al over spraken – je krijgt dat niet helemaal rond waarom het bij jullie ging zoals het ging. Niet omdat jullie zo goed waren, ook niet omdat jullie zo goedgelovig waren. En ook al ging het niet buiten jullie om en hadden jullie keuzes er ook mee te maken, het was ook iets van God. Of in de taal van Pinksteren – van Gods Geest die zorgde dat het over God ging in jullie leven. Zozeer dat je tot vandaag bent gekomen en publiekelijk zegt: maar ik wil ook dat het in mijn leven over God blijft gaan.

Weer even terug naar het verhaal van Handelingen 2 en de Heilige Geest. Als die Geest zo nodig is en zo belangrijk – als we afhankelijk zijn van die Geest om te weten wie God is en wat God doet, dan is het belangrijk om te herkennen hoe deze heilige Geest werkt. Laat me kort een paar dingen noemen die nog steeds typerend zijn als het om de Heilige Geest gaat. Ook nu nog.

Als eerste is dat de Geest veel moeite doet. Dat zie je hier in Handelingen 2 ook al – bijzonder veel moeite om mensen te bereiken. Hier in Handelingen 2 zie je dat aan de bijzondere dingen die gebeuren. Het geluid van een hevige wind, de tekenen van vuur. Dat het hier zo bijzonder gaat, zal er vast mee te maken hebben dat dit het moment is dat dit nieuws gelanceerd wordt in de wereld. En dat het de bedoeling is dat alle volken bereikt worden. Dus er is toch wel wat spektakel nodig. En dat spektakel is er ook – in de vorm van wind en vuur. Die trekken de aandacht en mensen komen er op af. En dan ook nog dat verstaanswonder – mensen verbazen zich, vragen zich af wat het te betekenen heeft. Zo gaat het lang niet altijd. Maar nog steeds gebruikt de heilige Geest soms wonderlijke dingen, of al te toevallige ontmoetingen, of bijzondere samenloop van omstandigheden – waardoor de aandacht van mensen getrokken wordt. Want mensen – toen en daar, maar ook hier en nu – kunnen soms zo vast zitten in hun eigen verhaal, in hun eigen beeld, dat ze alleen door wonderlijke dingen op een ander spoor kunnen komen. Maar vaak genoeg werkt de Geest op een veel minder opvallende manier. Gaat het in de weg van de geleidelijkheid. Groeit er gewoonweg steeds meer geloof, hoop en liefde in je. Of zijn er zoveel kleine dingen bij elkaar – dat je wel moest concluderen dat God met zijn Geest dat regisseerde. Nou ja, of het anderen opvalt of niet – de Geest blijft moeite doen. Zoveel kunnen we wel zeggen.

Als tweede, ook al doet de Heilige Geest veel moeite – je kunt er gemakkelijk aan voorbij gaan. De Heilige Geest dringt zich niet op. Als mens hou je altijd de regie of je er in meegaat of niet, of je de deur voor de Heilige Geest open zet of dat je deze dicht houdt. En dat is hier ook – natuurlijk was het gek en opvallend, opmerkelijk zagezegd. Maar het waren ook een stel provincialen die aan het woord waren. Je kon er rustig je schouders over ophalen en verder gaan. Je kon het gemakkelijk afdoen als 'vreemd, maar er gebeuren wel vaker vreemde dingen'. Dat is altijd zo met de Heilige Geest, je kunt er vrij gemakkelijk aan voorbij gaan.

Als derde: de Heilige Geest zorgt voor eenheid, duidelijkheid, dat men elkaar verstaat. Dat gebeurt hier in Handelingen en dat doet denken aan een verhaal uit het begin van de bijbel, de torenbouw van Babel. Daar gebeurt juist het tegenovergestelde. Daar is er juist de spraakverwarring en dat zorgt ervoor dat mensen uit elkaar gaan. Hier wordt dat omgedraaid. Al die verschillende mensen, uit verschillende taalgroepen – zij worden bij elkaar gebracht. De Geest brengt mensen bij elkaar. Iets waar we buitengewoon veel behoefte aan hebben lijkt me. Heel in het klein zagen we dat denk ik ook in het voorbereidingstraject – jullie kenden elkaar van tevoren in het geheel niet. Maar jullie verstonden elkaar toch, heel snel, vrij gemakkelijk. Misschien ook door het gedeelde geloof. Maar misschien ook wel iets van de Geest.

Als vierde en laatste: de Heilige Geest sluit mensen niet uit, maar in. Dat doet de Heilige Geest hier ook – die Geest valt als het ware op die mannen. Maar vervolgens belanden zij niet met hun hoofd in de wolken, het worden ook niet plotsklaps zweverige types, het is ook niet zo dat helemaal in zichzelf gekeerd raken en spiritueel zitten te wezen, dat ze soort uitgeschakeld waren voor hun omgeving. Nee, ze worden ingeschakeld, ze komen in beweging, naar anderen toe. Zij die eerst bang en onzeker waren, geneigd om zich terug te trekken – zij komen nu de deur uit. Typerend ook voor de Geest, waar je ook verder van leest in het Bijbelboek Handelingen. Dat mensen ingeschakeld worden om naar de ander toe te gaan, om hulp te bieden, geld in te zamelen, goede dingen te delen, etc. De Geest schakelt mensen in en dat komt ten goede.

Dat is ook goed om te beseffen voor jullie – als er meer van God en Gods Geest in je leven komt, dan word je daar niet zweverige van. Maar dan kom je er achter dat je ook wat te doen staat, dat je wat te doen hebt. Niet altijd makkelijk wellicht, maar wel goed.

Laten we afsluiten. De Geest is er nog steeds, en is ook ons gegeven. Hij doet nog steeds moeite om ons te bereiken. Zodat wij zouden begrijpen wie God is en hoeveel Hij om ons geeft. En wat God in en door Jezus allemaal gedaan heeft. Om onze ogen ervoor open te maken hoe groots dit was. Die Geest is niet veranderd en zijn werkwijze ook niet. En hij wordt niet moe om ook ons – die dat geneigd zijn te vergeten, er langsheen te leven – om duidelijk te maken dat we niet aan onszelf zijn overgeleverd, maar dat God er is, wel degelijk iets gedaan heeft aan alle problemen in deze wereld. Dat het beslissende gebeurd is in en door Jezus. En dat Hij zal voltooien wat Hij begonnen is. Als dat geen goed nieuws is...!

Amen.

